

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ БАТЬКІВ

Психологічне консультування є новою сферою психологічної практики, що виділилася з психотерапії. Цей вид діяльності виник у відповідь на потреби людей, що не мають клінічних порушень, проте шукають психологічну допомогу.

Сучасна сім'я та її проблеми є об'єктом дослідження ряду наук – психології, педагогіки, соціології, демографії, економіки. Фахівці вивчають динаміку емоційних відносин у шлюбі, причини самотності в сім'ї та її розпаду тощо. Особливої уваги заслуговує проблема сімейного виховання. Адже саме в сімейному оточенні, у спілкуванні, у діалозі різних поколінь відбувається реальне становлення психіки дітей [4, с. 44].

Причиною звернення батьків до психолога-консультанта можуть бути труднощі з дітьми. Такі труднощі можуть бути різного характеру: навчальні проблеми, поведінка, емоційні проблеми, вікові кризи, невротичні синдроми та інше. Основне завдання консультування з цього напрямку – оптимізація міжособистісної взаємодії в системі «педагог – дитина», «батьки – дитина», «педагог – батьки».

Більшість звертань до педагога і психолога пов'язані із проблемами, що виникають у процесі виховання. Звичайно, не завжди ці озвучувані проблеми відбивають справжній стан дитини в сім'ї і навіть зміст звернення за консультацією [3].

Запити батьків, що потребують консультацій фахівця, мають кілька основних напрямків:

- проблеми, пов'язані з вихованням дітей;
- проблеми, зумовлені труднощами в розвитку та навчанні дітей;
- інтерес батьків до наявних у дітей здібностей, до особливостей підліткового віку. Велика група проблем обумовлена необхідністю прийняття сім'єю рішення про подальші перспективи розвитку дитини, про її професійне самовизначення;
- особистісні проблеми дітей і підлітків, міжособистісну взаємодію в сім'ї та найближчому оточенні.

В практиці психологічного консультування найчастіше зустрічаються проблеми, які відносяться до взаємовідношень між батьками і дітьми. Це можуть бути проблеми взаємовідносин батьків з дітьми-дошкільниками, дітьми молодшого шкільного віку, дітьми-підлітками.

Психологічний зміст консультування полягає у допомозі батькам самостійно вирішувати проблеми спілкування з дітьми та накопичувати досвід вирішення подібних проблем [3].

Консультація частіше відбувається у формі індивідуальної бесіди.

Процедура проведення консультування з проблеми погіршення

поведінки дітей передбачає врахування індивідуальних особливостей батьків, їх готовність до змін, а також психолого-педагогічну культуру.

Специфіка проведення психологічного консультування батьків щодо раннього виявлення і розвитку здібностей у дітей передбачає: врахування умов психічного розвитку дитини, її близького соціального оточення, особливостей індивідуального розвитку, наявності психічних травм тощо.

Психолого-педагогічне консультування батьків дітей молодшого шкільного віку передбачає врахування нормативних психічних новоутворень (рефлексія, довільність, внутрішній план дій), включення дитини у процес учіння, специфіку взаємин з однокласниками, статус дитини в сім'ї. В ході консультування доводиться враховувати цілий ряд об'єктивних і суб'єктивних обставин, через які в дітей виникають проблеми з навчанням у школі та можуть складатися погані взаємини з однолітками. Практичні рекомендації з виявлення й усунення цих причин мають складатися в процесі діалогу з батьками та за наявності необхідної інформації від учителів [1].

Вирішення психолого-педагогічних проблем дітей підліткового віку має також цілий ряд особливостей. До типових конфліктів між батьками і підлітками можна віднести: неадекватне соціальне поведіння підлітків, небажання підлітка спілкуватися зі своїми батьками, ділитися з ними своїми думками і переживаннями, розповідати про те, що з ними відбувається: зниження навчальної активності, погіршення результатів навчання в школі, неадекватність самооцінки тощо. В процесі консультації потрібно налаштувати батьків на позицію співробітництва, спільного вирішення сімейних проблем, а підлітків – на довіру, врахування досвіду батьків, безоцінне ставлення до позиції, що відрізняється від їх власної, вчити аналізувати власні і чужі вчинки, зменшуючи категоричність суджень.

Щодо консультування юнаків і дівчат старшого шкільного віку, то можна виділити типові випадки і ситуації звертання до консультації батьків старшокласників, а також їх самих. Серед них:

- погані взаємини між старшокласниками та їхніми батьками, послаблення впливу на прийняття рішень дітьми;
- невдоволення батьків тим, як їхні діти вибирають собі друзів, особливо стосунками між статями;
- розбіжності між батьками і дітьми щодо вибору дитиною майбутньої професії, нездатність відшукати адекватні способи досягнення згоди;
- відсутність спільних інтересів, небажання дітей проводити час разом із батьками;
- конфлікти між розлученою матір'ю (батьком) і дитиною через те, що в родині з'явився новий чоловік (жінка), конфліктні ситуації як наслідок поганих взаємин між дорослими дітьми від різних батьків в одній і тій же родині [2].

У ході індивідуальних консультацій потрібно звернути увагу клієнта

(старшокласника) на зміст його власних переживань, що викликає в них стійку негативну реакцію, вияснити, як би вони вчинили на місці батьків чи вчителів. Під час бесід з батьками важливо звернути їхню увагу на типові й специфічні прояви індивідуальних якостей дітей, на які необхідно зважати, якщо дорослі щиро хочуть налагодити з ними стосунки.

Основною особливістю роботи практичного психолога з батьками є те, що в більшості випадків психолог стикається не просто з несформованим запитом на допомогу, а з украй негативним ставленням і до процедури взаємодії з фахівцем, і частково до нього самого. Це є одним з найпотужніших чинників бажання приховати від оточуючих те, що відбувається з дитиною (що й визначає конфіденційну спрямованість консультування). Іншим варіантом є абсолютна байдужість батьків до проблем дитини та ігнорування і самих проблем, і рекомендацій фахівців. Частково така поведінка пояснюється соціоекономічними і культурними особливостями сімей, діти з яких навчаються в системі спеціальної освіти.

Отже, ми можемо сказати, що психологічне консультування батьків є однією з найважливіших проблем у роботі практичного психолога. Саме на консультаціях психолог надає батькам поради щодо виховання дитини у сім'ї, інформує батьків про кризові періоди життя дітей, допомагає батькам краще зрозуміти проблеми та переживання дитини.

Список використаних джерел:

1. Немов Р. С. Психологическое консультирование: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений в 3 кн. – 4-е изд. – М. : Гуманист. изд. Центр ВЛАДОС–М., 2001.
2. Матвеева М. Психокоррекційна робота в умовах інтегрованого навчання / Марія Матвеева, Світлана Миронова, Леся Гречко // Дефектологія. – 2009. – № 3. – С. 15–17.
3. Тригук О. Проблеми спілкування в системі «батьки – діти»// Психолог – № 2011, – січень, №2. – С. 13–17.
4. Туріщева Л. В. Робота шкільного психолога з батьками. Навчально-методичний посібник для вчителя / Л. В. Туріщева // – Х. : Вид. група «Основа», 2009. – 128 с – (Серія «Психологічна служба школи»).